

BALATONI PALIMPSZESZT

Van valami elfelejtett kölcsönösség mitológia és geológia között. Ezt feszegettük újra, ahogyan a nyár utolsó óráit egy a csillagoktól valószerűtlenül nehézkes égbolt alatt töltöttük. Meg is szédültünk, mint akkor, már ezzel az ismerős szórakozottsággal. Felfelé szörnnyethalás, tériszony fordítva – ilyen és hasonló homályos hasonlatokat motyogtunk. Nem is gondolnád, amikor a tó tükrén a matracon napozol, vagy amikor a szörfoktató instrukcióit követed: se mélység, se magasság, manőverezz, máskülönben véged. Vagyis az ember attól lebeg, hogy nem emlékszik a szoláris anyagra. Az énré, aki itt éjjel a tornácra beszélget teveled. A budapestire, észak-angliaira, balatonszéplakira, a kikötői énré, aki nem kötött még ki. Tudtad, hogy a csillagok anyaga a puhatestűekben is kimutatható? Miért kételkedsz a közettrétegekben, csigalépcsők kanyaraiban, a tavat körbeölelő vitorlások kolompolásában, ami fémszerű, mint az Északi-tenger hajóié, a holt tengerben a tó alatt? Kréta, láva, tufa, lösz, dolomit, laza szövetű mészkő, apátság, apát, ezeréves kézirat, palackban távirat. Nem hiszel már az írásjelenben, az apró, érdes héjú miocén kagylóban, a csontváz kalciumtartalmában? A kőszívű királylány, a kecskepásztor, az ezer aranyszőrű kecske vízi hullájában, Közép-Európában? Egy elsüllyedt városban ebben a Közép-Európában? Búvárkodhatnál. Egymás maradványaiból készül a csont. Nyugati ajtócsigából, amelyik gyűrűs szájával nyálkás írásjeleket hagy a papíron. Itt a víz összetétele magnézium és szulfát, ettől az a szépia bőrsimassága. Ez a lúgosság sem esetleges. Elnyel akusztikát, a betűkről az ékezetet, augusztusi éjszakák pontatlan metaforáit, a földnyelv visszhangjait odaátról. Rövidre szabott történetet. Nyári egyperceset. Ennek a (bolygóból) valóságának a felejtése: equilibrium.

Szikora József

KŐGALAMB

Bocsánat, uram, elmerültem a fényképezőgép beállításában. Igen, amit itt lát előttünk, az a Bozsai öböl, talán az egyetlen helye a Balatonnak, ahol még háborítatlan a nádas. Az öböl túlsó partján Tihany, megkapó látvány valóban. Most, mintha olvadt ezüst lenne a Balaton, máskor mélyzöld a víz, északnyugati szélben pedig cápauszonyként hasogatják a nyargalászó szörfvitorlák. Akik itt nyugszanak, nemigen láttak életükben szörföt, de még vitorlást sem. A Balatonnal sem akadt sok dolguk, a mi falumúzeumunkban a szőlőgazdálkodás, állattartás eszközei láthatók. Nekünk elsősorban a szőlőhegy adott kalandot, s a téesz hozott a családok életébe tragédiát. Aki nyaral, nem látja, de az akkor kapott sebek máig nem gyógyultak be a falunkban. Megszakadt valami, a derékhad nem tudta átadni fiainak a gazdaságot. Nézze csak azt a sírkövet, uram! Két férfinév rajta, s egy asszonyé. Az első férfi odaveszett a Donnál. A második, az öccse, feleségül vette az özvegyet, fölnevelte a bátyja három gyermekét, s negyedikként a sajátját. Közel a kilencvenhez, özvegyen, egyedül – gyermekei, unokái mind a városban élnek – naponta kétszer fölment a szőlőhegyre. Engem is elküldött a faluból az apám a téeszésítés után. Fiam – mondta –, amiért dolgoztunk, elvették egy pillanat alatt. Te menj, tanulj, ami a fejedben van, azt nem tudják elvenni. Így lettem tanár Pesten, de, látja, ismét itt vagyok. Most én is naponta fölmegek a szőlőbe. Kálmán bácsi gyalog ment, én traktorral. Gyermekeim, unokáim városban, talán egyszer az ő visszajövetelüket is megérleli az idő. Rizlingem van, meg Irsaim, jöjjön a hegyre, kóstoljon egy-két pohárral! S onnan nézvést még szebb a Balaton, mint innen a temetőből. Látszik az apátság is, igazodási pont az nekünk, közel ezer éve. Csak egy pillanatot várjon, elkészítem a fotót, ha már annyit bíbelődtem vele. Ha ez a galamb éles itt a sírkeresztben, akkor elmosódott az öböl. Ha a nádast állítom élesre, s a fényfröccsentő vizet, a galamb csak halvány körvonalaival búsul a kép előterében. Ezt választom, így nem látszik a golyóütötte seb, amit '45-ben kapott az oroszoktól. Indulhatunk. A rizlinget ajánlom, a tavalyit. Kiváló termésünk volt akkor, uram.